

IVO SVETINA

Oblak in gora

1.

Yuan Hung-Tao si je kuhal čaj. Bila je že skoraj polnoč in čaj je bil zelene barve. Kot oči njegove tigraste mačke, speče na svileni blazini. »Dober slikar se uči iz opazovanja in ne od drugih slikarjev; dober filozof se da poučevati svojemu umu in ne naukom drugih; izvrsten pesnik se uči iz bogastva podob in ne od pesnikov, ki so živeli v preteklosti.«

2.

Yuan je bral v starem rokopisu: »Li si je postrigel lase, si pobril glavo in postal budistični menih. Verjel je, kot mnogi drugi pred njim, da je v vsakem človeškem bitju kal 'Budove narave'; cvet, ki iz skoraj posušenega, kot kamen trdega zrna požene, da svojo bližnjo okolico napolni s sladkim vonjem.«

Lijeva vera je bila kot sonce, ki hoče vsakega vladarja opomniti, da je le črv, ki si je nadel zlata oblačila in si obraz pobarval z zlatim prahom. Zato ga je cesar dal zapreti, njegove spise pa ukazal zažgati. Ko je bila polna luna in je bila noč svetla kot za praznik, si je Li v ječi prerezal vrat. V luži krvi je odsevala luna, potujoča proti zahodni strani sveta. Tako kot je mesečina prisotna povsod, je Buda prisoten v čajni skodelici kot v oceanu. Lijeva kri je bila tekočina, v kateri se je naselil Amitabha, Buda zahodnega paradiza.

3.

Ču-Hung (1535–1615) je trdil, da je človekov um Čista dežela, kjer prebiva vzvišeni Amitabha, Gospod zahodnega paradiza, kjer se bodo vsi, ki so predani veri, znova rodili.

Yuan je držal v rokah vazo, na kateri je bil naslikan prizor iz paviljona: kurtizana je ravnokar slekla svileno haljo, ko je debel in pohoten starec vstopil skozi mlečno bela vrata. Kurtizana si ni zakrila svojega golega spola. Le senca desne roke, ki je držala svileno haljo, je padla na njene sramne ustnice.

4.

Vsak dan, običajno v zgodnjih jutranjih urah, je Yuan odšel na trg in pri mongolskih trgovcih kupil kokoš, purana ali kunca, ga skrtil pod svojo oranžno haljo, stkano iz debele niti šantunga, in odšel domov.

V senci cvetoče nešplje je vzel kupljeno kokoš, purana ali kunca izpod svoje ohlapne in zamaščene halje in odvezal vrv, s katero so bile povezane noge živali. Nato je žival spustil v svobodo. Yuan je bil član Združbe za uresničevanje življenja.

5.

Dobra pesem je tista, ki spoštuje pravila, ki so jih iznašli že umrli pesniki, je učil, ko še ni imel štirideset let in je bil njegov sin star deset let.

Ko pa je opazil, da mu je začela siveti brada, je vse pogosteje trdil, da so pravila mrtvih pesnikov okovi, ki jemljejo živim pesnikom vsakršno svobodo. A kljub svobodi, o kateri je govoril, ni napisal nobene pesmi več. Na okensko polico je postavil cvetočo kamelijo in zrl vanjo. V uso poezijo, kolikor je je na svetu.

6.

Je preteklost hiša, v kateri izvira studenec neznanega imena? Da se vsi čudijo blagodejni vlagi, ki razcveta rožo po stopniščih in hodnikih, četudi hiša sredi puščave stoji.

Yuan je zapisal: »Na splošno ljudje hvalijo tisto, kar je izvirno. In če hočem biti izviren, potem moj obraz ne sme biti podoben nobenemu drugemu obrazu, še najmanj obrazu kakšnega moža, ki je živel v davni preteklosti in je slovel kot večš pesnik.«

7.

Nedosežnost njegove poezije je bila v tem, da je bil romar, ki je hodil za oblakom, plovečim globoko v praznini neba. In ker je zavračal vsakršno metodo, je tako ustvaril popolno metodo.

Ko je Yuan stal v senci cvetočega grma, ga je prebudilo tanko ptičje petje. Iz rane se je pocedil nektar njegovega otroštva, stoletja, ki so mu vladali cesarji, sedeči na žadastem prestolu.

8.

Pismo je kot papirnata ladjica plulo v jutranji svetlobi, vsej dišeči po dekliški koži. »Veličina pesnikov iz obdobja Tang je bila v tem, da so zavračali vsakršne zglede,« je bilo zapisano s temnorjavim tušem. Pismenka za Tang je imela podobo ptičnice, v kateri je taščica plaho vztrepetavala.

»Prirojena občutljivost« je bilo, kar sta hvalila tako Yuan kot njegov prijatelj Ših-tao ono poletje, ko je slikar nenadoma in iz nikdar pojasnjenih vzrokov umrl.

9.

Kdor se zaljubi v droban bel cvet in hoče z besedami ukrasti njegovo skromno lepoto, ta bo oslepel. Ker lepota belega cveta je v njegovi neulovljivosti – rosa, ki pade na razbeljeni kamen visokega poldneva.

Sreča, jeza, žalost, radost, ljubezen, želja ... so ti drobni beli cveti, ki so čez noč prekrili vrt krog Yuanove hiše.

10.

Ko senca zdrsne čez speče lice, je, kot da bi metulj preletel žuboreči potok, v katerem se lesketajo sanje, sivi, beli in zeleni prodniki.

Zavij se v senco ljubečega srca, je učil Yuan, ker četudi še sredi poletja, se v vrhovih donebnih gora že zbirajo vojske snežnih viharjev in ledene noči brez meseca in zvezd.

11.

Ko je bilo junijsko zelenilo tako silovito, da se je zdelo, da potoki molitve lijejo z neba na zemljo, je Yuan iz rok žoltopoltega predstojnika prejel odlok, da mora oditi na pot. Postal je visok uradnik v Wuhsienu, mestu na vzhodni strani neba, le pol ure od slepega jezera, v katerem se je sol spreminjala v zatajevane solze deklice, ki je, tik preden se je razdivjalo neurje, izgubila svoje ime.

Yuan je tako prvič v svojem življenju zapustil ulice, trge in parke cesarskega mesta. In nikoli več ni slišal zvonkega petja ptiča s turkizno liso na prsih, ki so mu rekli princesino srce.

12.

*Vedno je govoril, da ni to, kar mora biti, in da bi si želel biti
le tisto, kar leži v njegovem srcu in se znova in znova prebujata
sredi najglobljih sanj, da ga napade občutek strašnega domotožja
po tistem, kar nikdar ne bo mogel postati.*

*Tudi če se je posvečal delu od jutra do večera in ni uspel
niti za hip zazreti se v po nebu potujoče oblake niti v padajoče dežne
kaplje, ni mogel postoriti vsega, kar so mu nadrejeni polagali na mizo,
narejeno iz modrikastega lesa, ki rase v neki neznani deželi
onstran Morja tihote.*

Modro oranžni ambient